

International Journal of Kannada Research

www.kannadajournal.com

ISSN: 2454-5813
IJKR 2018; 4(1): 37-40
© 2018 IJKR
www.kannadajournal.com
Received: 14-11-2017
Accepted: 17-12-2017

ಡಾ. ಎಸ್.ಕೆ.ದೇವೇಗೌಡ
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,
ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಮಹಾರಾಜೀ
ಮಹಿಳಾ ಕಲಾ ಕಾಲೀಜ್,
ಮೈಸೂರು, ಕನಾಟಕ, ಭಾರತ

ಶಾಸನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ತಾಲೂಕು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಒಡೆಯರ ಕಾಲದ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಕುರಿತ ವಿಮರ್ಶೆ

ಡಾ. ಎಸ್.ಕೆ.ದೇವೇಗೌಡ

DOI: <https://doi.org/10.22271/24545813.2018.v4.i1a.850>

ಪೀಠಿಕೆ

ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1399 ರಿಂದ 1950ವರೆಗೆ ಹಳೆಯ ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯನ್ನು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಒಡೆಯರ ವಂಶದವರು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಳಿಸುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ನೆಲೆಯಿಂದಲೇ ಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ; ಫನಚರಿತ್ರೆಯ ಮಟಗಳಲ್ಲಿ 1ನೇ ರಾಜ ಒಡೆಯರು ಕ್ರಿ.ಶ 1578 ರಿಂದ 1617ರವರೆಗೆ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗಳಿಂದ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಭುವಾಗಿ ಆಳತೊಡಗಿದ ಕಾಲದಿಂದ ಒಡೆಯರ ಅಳೋತ್ತಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಒಡೆಯರ ಆಡಳಿತದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ; ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಾಸನ ಆಧಾರಗಳು ಮಂಬಾನೇ ಅಗತ್ಯವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದೇ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲು ಹೊರಟರೆ ಅವಗಳಿಂದ ವಿಪುಲ ಸಾಮಾಗ್ರಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ತಾಲೋಕು ಪ್ರದೇಶದ ಹಲವು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬಂದಿರುವ ವಿವರಗಳಿಂದ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಒಡೆಯರ್ ಕಾಲದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಕೊಡಲು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಶಾಸನೋಕ್ತ ವೃತ್ತಿಗಳು, ತೆರಿಗಳು, ಅಳಕೆ, ತೂಕಗಳು, ವರ್ತಕ ಶ್ರೇಣಿಗಳು, ನಾಣ್ಯಗಳು, ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಾಗೆ ದೊರೆಯುವ ವಿವರಗಳು ಅತ್ಯಂತ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿವೆ. ಆ ಸಂಬಂಧಿತವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನವು ಈ ಮುಂದಿನಂತೆಯೇ ಸಾಗಿಬಂದಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಒಡೆಯರ್ ಆಡಳಿತದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಲವು ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹರಿದುಬರುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಒಡೆಯರ್ ತಮ್ಮ ಆಳ್ಳಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಗಳು ಶ್ರೀಮಂತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ತಾಣಗಳಾಗಿದ್ದವು. ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ದಾನ ದತ್ತಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ದೇವಾಲಯಗಳು ದಾನಿಗಳಿಂದ ಬಂದ ಆದಾಯದಿಂದ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಖರ್ಚ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಅರಸರು, ಸಾಮಂತರು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ವಾಪಾರಿಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದಲೂ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ದೇವರ ಪೂಜಾ ಉಲ್ಲವಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಾನಾ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಆದಾಯವು ಬರುತ್ತಿದ್ದು, ಅದರಿಂದ ವೆಚ್ಚ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತಹ ಆದಾಯಗಳು: ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮೊದಲಿಗೆ ದೇವಾಲಯದ ಆದಾಯ ಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು, ಗ್ರಾಮ ದತ್ತ, ದಾನಿಗಳು ದೇವಾಲಯದ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಕೇಗೊಂಡು

Correspondence ಡಾ. ಎಸ್.ಕೆ.ದೇವೇಗೌಡ

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,
ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಮಹಾರಾಜೀ
ಮಹಿಳಾ ಕಲಾ ಕಾಲೀಜ್,
ಮೈಸೂರು, ಕನಾಟಕ, ಭಾರತ

ಅದರ ಪೂಜೆ ಸೇವೆಗಳಿಗಾಗಿ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ದತ್ತಿಯಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ಬರುವ ಸಕಲ ಆದಾಯ ತೆರಿಗೆ ಸುಂಕಗಳನ್ನು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ನೀಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅರಸರು ಗ್ರಾಮಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರತಿನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿ ಅವಗಳನ್ನು ದೇವರ ಸೇವೆಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದಾನಿಗಳು ಒಂದು ಗ್ರಾಮವನ್ನಲ್ಲದ ಒಂದೇ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹಲವು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು. ಒಂದೇ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹಲವು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ದತ್ತಿಯಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮಾದಾಯದಿಂದ ಬರುವ ಆದಾಯವು ದೊಡ್ಡ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1607ರ ತಿರುಮಲ ರಾಜ್ಯದೇವನ ಬೆಟ್ಟದ್ವಾರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಂನ್ಯಾನಿ ಮಲ್ಲಿಕಾಜುನ ದೇವರ ಪೂಜೆಗೋಸ್ತರ ಚಂಗಾಳ್ಜರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ರುದ್ರಗಣ ಮಳಲವಾಡಿ ಸೀಮೆಯನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿದ ವಿವರವಿಧಿ. ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣದ ಜೆನ್ನಿಗರಾಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1590ರ ಶಾಸನ ಶ್ರೀಕಂಠರಾಜಯ್ಯನವರ ಕುಮಾರ ಮಾಂಡಾಳೀಕ ಮಂಡಲೀಶ್ವರ ಕುಲೋತ್ತಂಗ ಚಂಗಾಳ್ಜ ಅರಸ ಶ್ರೀಪಿರಿಯಾ ರಾಜಯ್ಯ ದೇವ ಮಹಾ ಅರಸು ಈ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಜಿಕ್ಕೋದ್ಭಾರ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪಿರಿಯಾರಾಜಪಟ್ಟಣವೆಂದು ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟು ಇಂದಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ದೊರೆಯಾಗಲಿ ಪಕ್ಷದ ರಾಜ್ಯದ ದೊರೆಯಾಗಲಿ 18 ಜಾತಿ 101 ಕುಲದವರೂ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸಿಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುವರೆ ಹೇಳಿದೆ.

ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಾಂತರ ಕೃಷ್ಣಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಈ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 16-17ನೇ ಶತಮಾನದ ಜಿಕ್ಕಮಳಲಿ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ನಾಡುನಾಯಕ್ಣಿನ ಮಗನಾದ ಕೇತ ಎಂಬಾತನು ಜಿಕ್ಕಮಳಲಿ ಸೀಮೆಯ ಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾದರಿಯ ಗ್ರಾಮಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಪ್ರಾಯಶಃ ಉಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖಿರಾದ ಗೌಡ ಅಥವಾ ಶಾಸುಭೋಗರೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಶಾಸನ ಪಾಠದಿಂದ ಉಂಬಳಿದಾರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಹಣ ಮತ್ತು ದವಸ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ ಉಂಬಳಿದಾರರು ಆಯ್ದ ಗ್ರಾಮಗಳ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸರಿಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ.16ನೇ ಶತಮಾನದ ಬೆಟ್ಟದ್ವಾರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟದ್ವಾರದ ಅನ್ಯಾನಿ ಮಲ್ಲಿಕಾಜುನ ದೇವರಿಗೆ ಇಟಗ್ಗೆಯ್ಯಮಾರ ದಾಸಿನಾಯಕ ಬಂಗಾರ ಬೆಳೆಯುವ ಗ್ರಾಮ ಅರಕಲಗೂಡು ಸೀಮೆ ಮತ್ತು ಸಿರಂಗಾಲವನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿರುವ ಹರಿತು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.16ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ತುಂಗದ ಆದಿಗೌಡರು ಲಕ್ಷ್ಮಪಣಾರಪ್ಪನಿಗೆ ಹೊಲವನ್ನು ದಾನ ಕೊಟ್ಟ ವಿಚಾರವು ಬೆಟ್ಟದ್ವಾರ ಶಾಸನ ಪಾಠದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ದೇವಾಲಯಗಳ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಬ್ರಹ್ಮಧೇಯ, ಮತಪುರ, ಉಂಬಳಿಯ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ದೇವಾಲಯದ ನಿವಾಹಣೆಗಾಗಿ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭೂದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬೆಟ್ಟದ್ವಾರ, ಕುಡಕೂರು, ಜಿಕ್ಕಮೋನ್ಯಾರು, ಸಂಗರಶೆಟ್ಟಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಲೇವೆ.

ದೇವಾಲಯಗಳ ಕೃಷ್ಣ ವರ್ಗ ಅಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವಯಗಳು ಅಥವಾ ಅಗ್ರಹಾರಗಳು ಕೃಷ್ಣಕರವಲ್ಲದ ವರ್ಗದವರು ಭೂಬಡತನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು. ಅದೇ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿಪಕ್ಷ ಬಂದಿರುವ ಬರದಮರಳ ಸಮಯಾಚಾರದ ಮತಪೂರ ಸಹ ಭೂಬಡತನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.17ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಇಟಗ್ಗೆಯ್ಯಮಾರ ದಾಸಿನಾಯಕನು ಅನ್ಯಾನಿ ಮಲ್ಲಿಕಾಜುನ ದೇವರಿಗೆ ಬಂಗಾರ ಬೆಳೆಯುವ ಗ್ರಾಮವಾಗಿರುವ ಅರಕಲಗೂಡು ಮತ್ತು ಸಿರಂಗಾಲ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೂ ದತ್ತಿ ನೀಡಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.¹¹ ದೇವಾಲಯ ಬ್ರಹ್ಮಧೇಯ ಮತಗಳು ಮತ್ತು ಉಂಬಳಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.15-16ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಸುಂಕದ ಹಂಪರಸ ಎಂಬುವನನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಬರುವಂತಹ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು (ಸುಂಕವನ್ನು) ವಸೂಲು ಮಾಡುವಂತಹ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿ ಇದ್ದನು. ಈತನು ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಾಮಗಳ ತೆರಿಗಳನ್ನು ಮನ್ಯಾ ಮಾಡಿದನು ಎಂದು ಸಹ ಹೇಳಿದೆ. ಕಾರಣ ಅಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬರಗಾಲ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಸುಂಕವನ್ನು ಮನ್ಯಾ ಮಾಡಿರಲುಬಹುದು.

ಕ್ರಿ.ಶ.15-16ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ ಮೂರು ಜನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವರುಗಳು ಯಾರು ಎಂದರೆ ಮಹಾಪ್ರಧಾನರು ಎರಡು ತಂತ್ರಶಾಲ, ಮೂರು ಹಗ್ಗಡೆಗಳು ಮಲ್ಲಿನಾಥಪುರದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶದ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ತಂತ್ರಶಾಲ ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರಿ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಇರುವಂತಹ ಅಧಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ಅಲ್ಲದೆ ಗ್ರಾಮದ ಸಮಸ್ತ ಉಸುವಾರಿಯನ್ನು ಹಗ್ಗಡೆ ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದವರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಸಂಗೃತೆಟ್ಟಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ನೋಡುವುದಾದರೆ, ತಿರುಮಲರಾಯರ ಪ್ರಧಾನ ಪ್ರಜಂಡ ದಂಡ ನಾಯಕನನ್ನು ಹೆಸರಿಸುತ್ತದೆ. ದಂಡನಾಯಕನು ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಸಮಸ್ತ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದಕಾರಣ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಣವಾಗಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಳ್ಳಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಗೌಡನ ಸಾಫ್ತಮಾನವು ಸಹ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬ ವಿಚಾರವು ಜೋಗನಹಳ್ಳಿಯ ಶಾಸನ ಪಾಠದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಏರ್ಗೌಡನ ಮಗ ನೂಯಿಗೌಡನು ಅಧಿಕಾರಿದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಹರದೂರು ಗ್ರಾಮದ ಶಾಸನವು ಸುಂಕದ ಬ್ರಹ್ಮಣನನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಈತನು ಸುಂಕದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿಕೆಗಳಿವೆ. ಅದೇ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟದ್ವಾರ ಶಾಸನವು ಸೇನಭೋಽವ ದೇವಪ್ಪಯ್ಯನ ಮಗನಾದ ನಂಜಪ್ಪನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಸೇನಭೋಽವನು ಗ್ರಾಮದ ಸಮಸ್ತ ಲೆಕ್ಕಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಲೆಕ್ಕಪ್ರತಿಗಳು ಸಹ ಆತನ ಹತ್ತಿರವೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಈತನು ರೈತರಿಂದ ಕಂದಾಯವನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನ

ಅಧಿಕಾರವು

ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಹ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿತ್ತೇಂದು

నీరావరి వ్యవస్థ : మృసూరు సంస్థానద ఒడయరు పిరియాపట్టణవన్న కంఠీరవ నరసరాజ ఒడయరు కాలదల్లి వశవడిసిచోండరు ఎందు తిలియబముదాగిదే. పిరియాపట్టణ ప్రదేశద నీరావరి వ్యవస్థయన్న ఈ భాగదల్లి కంచుబరువ కేరెగళింద గమనిసబముదాగిదే. మృసూరిన ఒడయరు కళలే దళవాయిగళు సహ పిరియాపట్టణ ప్రదేశవ సేరిదంతే మృసూరిన సంస్థానదల్లి నజేదిరువ ఆధ్వర్యక అభివృద్ధియన్న ఈ భాగదల్లియూ గమనిసబముదాగిదే.

ಮಾನವ ತನ್ನ ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ನೆಲೆ ನಿಂತ ಕ್ಷಣದಿಂದ ಮಳೆಯ ಹೊಳೆಯ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಈ ನಿಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದು ತನ್ನ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಂತೆ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಫಲನೆ ಕೆರೆ-ಕಾಲುವೆ ಹುಂಟಿಗಳಾಗಿ ರೂಪು ಪಡೆದವು. ಕೃಷ್ಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೇ ನೀರಾವರಿ ಪೂರಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹೋನ್ನತಿಯೇ ಪ್ರಥಾನ ಆಶಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿವೆ. ಇಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ನೋಂಡವರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂಬ ಗಾಥವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಇದ್ದಿತು. ಕೃಷ್ಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಆರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೇ ನೀರಾವರಿ ಪೂರಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹೋನ್ನತಿಯು ಪ್ರಥಾನ ಆಶಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರಾಜರು, ಸಾಮಂತರು, ಆಡಳಿತಾರ್ಥಿಕಾರಿಗಳು, ರಾಜೀಯರು, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಗಮನಾರ್ಹ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ದುರಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ನಿರ್ವಹಣೆಯಂತಹ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ನೋಂಡವರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ದೊರೆಯಿತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಾಸನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ನಾನಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ದಾನ ಶಾಸನಗಳು ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ನೀರಾವರಿ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಅಧ್ಯೈನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು 4ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ 20ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಶಾಸನಗಳು ಪಾರಂಪರಿಕ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೆಲ್ಲುತ್ತಿದೆ. ಬಹುತೇಕ ಪ್ರಾಯೋಜಕತ್ವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆರೆ ನೀರಾವರಿ ಚೌಕಟ್ಟ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡು ನಾಲೆ ಹಾಗೂ ನದಿ ಮೂಲಗಳಿಂದ ನೀರಾವರಿ ವಿಸ್ತರಣೆಗೊಂಡಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹೋನ್ನೇಶವೇ ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಪ್ರಭುತ್ವ ಪ್ರಾಯೋಜಕತ್ವಕ್ಕಿಂತ ವ್ಯೇಯಕಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರಾವರಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದ ನದಿ ಮತ್ತು ಉಪನದಿಗಳ ನೀರನ್ನು ಕೃಷ್ಣಗೆ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಮೇಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶಗಳು ತನ್ನದೇ ಆದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರುಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ವಲಯವು ರಾಜಕೀಯ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಸಮಗ್ರವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಾಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿಯೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡಿತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಂದಿನ ರಾಜರುಗಳು ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ವಲಯದ ಆರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕೈಗೊಂಡ ನಾನಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳೇ

ಸಾಕ್ಷಿ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಅಥರವಿದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಬೇಳಕಿಗೆ ಬರುವ ಸತ್ಯವೇನೆಂದರೆ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ್ಣ ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಮುಖ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

పిరియాపెట్టణద సుతముకేలు ఇరువంతక గడ్డ
హూతోటగళన్న దేవప్ప కవియు రచిసిరువ శ్రీ.శ.16నే
శతమాన రామవిజయ ఎంబ కృతియల్లి ఉల్లేఖిసలాగిద.
నీరావరిగాగి అందిన రాజమహారాజరుగళు వివిధ
నీరావరి ఆకరగళన్న తిలిసిద్దారే అదరల్లి హోళే, కేరె, బావి,
హోళ, నీరిన గుళి, నీరిన హోండ, కాలుపే, హూవిన హోళ,
సరోవర ఎంబుదాగి తిలిసికొట్టిద్దారే. శ్రీ.శ.16నే
శతమానదల్లి నదియ ఇక్కేలగళల్లి కాలువేగళన్న నిమ్మిసి
నదియ నీరన్న బళిసికొండు భత్త మత్త కెబ్బన్న
బెళ్లియుత్తిద్దరు ఎంబుదన్న దేవప్ప కవియు రామవిజయ
కృతియల్లి సవివరవాగి చచిసిద్దారే. ఈ కావ్యద ప్రకార నీరు
తుంబిద గడ్డగళు, గడ్డయల్లి బెళ్లిదు నింత భత్తద తేనేగళన్న
తిన్నలు బంద పట్టిగళన్నే ఓడిసలు గడ్డయోళగే అట్టణేయన్న
హాకుత్తిద్దరు ఎందు తిలిసిద్దారే.

క్రి.శ.1336ర కాలదల్లియే నీరావరి సహాయదింద గడ్డగళల్లి భత్త మత్త కబ్బన్న బెళ్లయుతిద్దరెంబుదక్కే శాసనగళ ఉల్లేఖిగళివే హగొ కేరె, బావి మత్త ఏపిథ నీరావరి ఆకరగజన్న నిమిసుత్తిద్దరెంబుదన్న తిలిసిద్దారే. ఏరాంబుది కేరెయన్న నీరదేవరు ఎంబాతను సన్మాసిపురదల్లి క్రి.శ.16నే శతమానదల్లి నిమిసిద్దారే. క్రి.శ.16నే శతమానదల్లి చిక్కపుర గ్రామదల్లి సింగారి తోటద కేరెయన్న నిమిసిద్దారే. క్రి.శ.16నే శతమానదల్లి గళగన కేరెయల్లి గళగన కేరెయన్న నిమిసిద్దారే. క్రి.శ.16నే శతమానదల్లి చిక్కపురదల్లి ఒడయె ఎంబాతను సింగారద తోటద కేరెయన్న నిమిసిద్దారే. క్రి.శ.16నే శతమానదల్లి బెట్టదపురదల్లి పిరి ఒడయె ఎంబాతను ఏరాంబుది కేరెయన్న నిమిసిద్దారే. క్రి.శ.16-17నే శతమాన కాలక్కే కంపలపురదల్లి మల్లిణిమగ నంజుండశేట్టి ఎంబాతను ఒందు గంగాబావియన్న కట్టిసిదను ఎందు తిలిదుబరుత్తదే. క్రి.శ.17నే శతమానదల్లి బెట్టదపుర గ్రామదల్లి సేనాభోవ నంజప్ప ఎంబాతను ఒందు బావియన్న నిమిసిద్దానే. మళ్లయన్నే అవలంబిత కృషి పద్ధతియాదరూ బహచ ఘలవత్తాద భూమియిరువుదరింద హగొ వలవారు కేరె కట్టిగళు రాజ మహారాజరుగళు నిమిసి కొట్టిరువుదరింద నీరావరిగ ఒళపట్ట ప్రదేశగళన్న కాబంబుదు. కేరెకట్టిగళన్న రాజ మహారాజరుగళ కాలదల్లి నిమిసల్పట్టిద్దవు ఎన్నవుదక్కే ఇతిహాసమిదే. ఎపిగ్రాఫియ కనాటిక మత్త పిరియాపట్టణ కాళగ ముంతాద కృతిగళల్లి రాజరుగళు కేరెగళన్న కట్టిసిద ఉల్లేఖిగళివే. ఉదాహరణగే పిరియాపట్టణద అరసనకేరె, దొడ్డకేరె, హిట్టెల్లియ హత్తిరివిరువ బోమురసన కేరె, లింగాపురద గుండుపట్టణ కేరె పష్టిమ ఘట్టద తప్పలిన కొడగిగే హోందికొండంతిరువ పిరియాపట్టణ ప్రదేశవు మళ్లయు అపరూపక్కేను బరదే హజ్జు మళ్ల జీభువంతవ ప్రదేశవాగిదే. వషాద బమతేక తింగళుగళ కాల మళ్లభిభువ తాల్లూకాద పిరియాపట్టణ ప్రదేశదల్లి సుమారు 13 దొడ్డ కేరెగళు, సుమారు 387 చిక్క కేరెగళు ఒట్టు 400 కేరెగళన్న నిమిసిరువ ఏచార తిలిదుబరుత్తదే. భత్త, జోళ,

ಸಾಮೆ, ಹರುಳಿ, ಮೊದಲಾದ ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳುಗಳು, ಹಣ್ಣು, ತರಕಾರಿ, ವೀಳ್ಳುದೆಲೆ ಮುಂತಾದವು ಅಂದಿನ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಭತ್ತ ಮತ್ತು ರಾಗಿ ಮುಖ್ಯ ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಭತ್ತದ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುವಾಗ ಬರಬತ್ತ (ಒಣಬೀಜದ ಭತ್ತ) ಮೊಳೆಭತ್ತ (ಮೊಳಕೆ ಬೀಜ ಬಿತ್ತನೆ) ಮತ್ತು ನಾಟಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೂರು ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಭತ್ತದ ಬೆಳೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಅರಸರು (ರಾಜರು) ಶ್ರೀಮಂತರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಅಕ್ಷಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಧಾನ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರೆ. ಸಮಾಜದ ಕೆಳವರ್ಗದವರು ರಾಗಿ ಮತ್ತು ಜೊಳವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳು, ಹೆಸರುಕಾಳು, ತೊಗರಿ, ಈರುಳಿ, ಶುಂಠಿ, ಉದ್ದು, ಕಡಲೆ, ಮೆಣಸು, ಕಬ್ಬಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ತೆಂಗು ಮತ್ತು ಈಚಲು ಮರದಿಂದ ಹೆಂಡಾವನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿ ಅಲ್ಲದೆ ಕೃಷಿಯೇತರ ಕಸುಬುಗಳು ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಹೊವಾಡಿಗರ ವ್ಯತ್ಯಿ ಅಂದಿನ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿತ್ತು. ಹೂವಿನ ತೋಟಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಆದಕಾರಣ ಹೊಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದರೂಂದಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಹಾರಗಳಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದು ಸಹ ಒಂದು ಕೆಲಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ, ಶಾಸನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ತಾಲೂಕು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಒಡೆಯರ ಕಾಲದ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಕುರಿತ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಗ್ರಂಥಸೂಚಿ

1. ಡಾ.ಸಿ.ಎ.ಶ್ರೀಧರ್ - ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರು ಮತ್ತು ಕನಾರ್ಟಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪ್ರಕಾಶಕರು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬುಕ್ ಪ್ರಾರಂಭೀಸ್, ಮೈಸೂರು, 2010
2. ಡಾ.ಸಿ.ಯು.ಮಂಜುನಾಥ್ - ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಕಣಾರ್ಟಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಕ್ರಿ.ಶ.1150–1340, ಚಿತ್ತಲಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಕುಪ್ಪಂ, 2012
3. ಡಾ.ಆರ್.ಗೋಪಾಲ್ (ಸಂ) - ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ, ಪ್ರಾಚೀವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಮೈಸೂರು, 2010
4. ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕನಾರ್ಟಿಕ. ಸಂಪುಟ-4 ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು, 1974
5. ಡಾ.ಪಿ.ಕೆ.ರಾಜಶೇಖರ್ (ಸಂ) - ಶಿವಸಂಪದ, ಶ್ರೀ ರಾಜೀಂದ್ರ ಶ್ರೀಂಟರ್ ಅಂಡ್ ಪಟ್ಟಿಷ್ಟರ್, ಶಿವರಾಂಪೇಟೆ, ಮೈಸೂರು, 2012
6. ಬುಕಾನ್ನೆ - ಎ ಜನ್ಯ ಪ್ರ್ಯಾಂ ಮದ್ರಾಸ್ ಘ್ರೂ ಕಂಟ್ರೀಸ್ ಆಫ್ ಮೈಸೂರು ಲಂಡನ್-1807
7. ಎಸ್.ಎಸ್.ಕೃಷ್ಣ ಜೋಯಿಸ್ - ಮೈಸೂರು ಮಂಗರಸನ ಸೂಪಶಾಸ್ತ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು